

III МІЖНАРОДНА НАУКОВА ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЯ
**ТЕНДЕНЦІЇ ТА ВИКЛИКИ СУЧАСНОЇ АГРАРНОЇ НАУКИ: ТЕОРІЯ І
ПРАКТИКА**

III INTERNATIONAL SCIENTIFIC INTERNET CONFERENCE
**TRENDS AND CHALLENGES OF MODERN AGRICULTURAL
SCIENCE: THEORY AND PRACTICE**

м. Київ, 2021

УДК: 633.854.78:632.51

ВПЛИВ ЗАБУР'ЯНЕНOSTI НА УРОЖАЙ НАСІННЯ СОНЯШНИКА**Бабенко А.І.**, канд. с.-г. наук, доцент**Ковбаса М.О.**, студент*E-mail: babenkoantonina@ukr.net*

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Інтенсифікація сільськогосподарського виробництва не призвела до зниження забур'яненості посівів польових культур, а в окремих випадках вона зросла. Основними причинами такого стану є значне погіршення якості обробітку ґрунту та догляду за посівами, недотримання раціонального чергування культур, а подекуди повне нехтування сівозмінами, надмірні площі деяких просяпних культур (соняшника, кукурудзи), неефективне використання запобіжних і винищувальних заходів контролювання бур'янів у посівах сільськогосподарських культур.

Дослідженнями встановлено, що не тільки у межах окремих ґрунтово-кліматичних зон, але навіть на окремій місцевості, в господарстві, окремому полі видовий склад бур'янової рослинності у посівах соняшнику буває різним.

Ріст соняшника відзначається великою нерівномірністю. Наші фенологічні спостереження показали, що до утворення 2-3 пар листків (перші 15-20 днів після з'явлення сходів) темпи приросту культурних рослин у висоту не високі – 0,3-0,5 см за добу. У цей період головний корінь, що утворюється із зародкового корінця, інтенсивно росте у глиб, випереджаючи ріст стебла у 2,7-3,0 рази. Потім приріст стебла підвищується і досягає максимуму (3-5 см за добу) у період від утворення кошика до цвітіння. У фазу цвітіння ріст у висоту сповільнюється і в кінці цвітіння припиняється. Тому, при сівбі соняшника широкорядним способом і повільним ростом у початковий період культурні рослини практично не борються з бур'яною рослинністю і не здатні конкурувати з нею за фактори життя. Вирішення цієї проблеми значною мірою залежить від правильності й удосконалення методики досліджень, яка дозволить найбільш повно розкрити основні закономірності формування бур'янової рослинності у посівах соняшника, вплив забур'яненості на продуктивність культурних рослин.

Метою досліджень є встановлення впливу бур'янів різних біологічних груп на ріст і розвиток рослин соняшника, його продуктивність та якість насіння.

Встановлено, що бур'янова рослинність є найбільш сильнодіючим фактором у зниженні врожайності та якості продукції рослинництва, у тому числі і соняшника. Викликано це тим, що бур'янова рослинність значно сильніше конкурує з культурними рослинами за фактори життя. Дослідженнями встановлено, що найбільший вміст олії (48,6 %) і її валовий збір (2,09 т/га), в середньому за три роки, був у варіанті, коли увесь період вегетації соняшник вирощували без конкуренції з боку бур'янів.

У варіантах, де соняшник зростав з бур'янами деякий період вегетації, якісні показники насіння соняшника залежали від тривалості конкуренції. Чим довший період конкуренції за фактори життя, тим вміст олії в насінні і збір її з гектара зменшувалися, і навпаки. Слід відмітити, що навіть 20 днів сумісного зростання соняшника з бур'янами, від початку вегетації, призводить до зниження урожайності на 11 % (0,5 т/га) і зменшення вмісту олії на 0,9 %, або збору олії з одного гектара на 0,25 т. При зростанні соняшника з бур'янами 60 днів, від початку вегетації, урожайність знизилася на 41 % (1,8 т/га), а вміст олії, збір її з гектара зменшився, відповідно, на 6,25 і 1,03 т/га.

Висновки. Кореляційний аналіз між кількістю бур'янів, їх масою і вмістом олії в насінні соняшника показав, що між ними спостерігається лінійна кореляційна залежність. Коефіцієнт кореляції між кількістю бур'янів і вмістом олії склав 0,41, а коефіцієнт детермінації 0,29 або 29 %. Коефіцієнт кореляції між масою бур'янів і вмістом олії був 0,59, а коефіцієнт детермінації 0,36 або 36 %. Отже, маса бур'янів більш суттєво впливає на зниження якості насіння соняшника порівняно з їх кількістю. Також встановлено, що чим довший період конкуренції рослин соняшника з бур'янами за фактори життя, тим втрати врожаю збільшуються, а якість насіння погіршується, і навпаки.